

अर्थ

"अर्थ एव प्रधानः" इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति।
—कौटिलीय अर्थशास्त्र

वर्ष ३३

पुणे, बुधवार २० सप्टेंबर, १९६७

अंक १८

आमचे ग्राहक, आणि नाराज ?

☉ छे: ! आम्ही बेळगाव बँकेतील कर्मचारी आमच्या ग्राहकांना केव्हाही नाराज होऊच देत नाही; मग त्यांचे आमच्याकडे कसल्याही प्रकारचे काम असो ! महाराष्ट्र व म्हैसूर राज्य आणि गोवा येथील आमच्या ३८ शाखांच्यामार्फत आपले कोणत्याही प्रकारचे बँकिंगचे काम करण्यास आम्ही तत्पर आणि उत्सुक आहो. तुमचा आमच्याशी व्यवहार म्हणजे उभयतांना पूर्ण समाधान !

दि बेळगांव बँक लिमिटेड

(रोडबूल्ड बँक : स्थापना १९३०)

आपल्या नजीक असलेल्या आमच्या शाखेला आजच भेटा.

मुंबई शाखा : नरसीनाथ स्ट्रीट, मांडवी, मुंबई ९.

दातांच्या स्वच्छतेसाठी

★ माकडछाप म्हणजेच काळी दूध पावडर ★

पिकाच्या चकत्या

पिठाच्या चकत्या
- बॉल बे प्रिगर बसविलेल्या

मिडे अँड सन्स. प्रा. लि. सांगली
महाराष्ट्र राज्य.

पुण्यांत याळ तेव्हां—
उद्यान
निवास

या नवीन, आधुनिक
आकर्षक व सर्वकष निवासामध्येच
कुटुंबासमवेत रहाण्यास या माफक दर

टेलीफोन ५७४९९ (साहिती मागवा) उद्यान प्रासाद
स्काऊट ग्राऊंड भगोर, पुणे २

तांदळाचे भरघोस पीक घेण्याची शक्यता

महाराष्ट्रातील भंडारा जिल्हा हा भाताच्या पिकासाठी प्रसिद्ध आहे. ह्या जिल्ह्यातील भातशेती ह्या वर्षी चांगली बहरली आहे. चालू वर्षी जिल्ह्यात ठिकठिकाणी व वेळेवर पाऊस पडल्याने तांदळाचे उत्पादन भरघोस येईल अशी अपेक्षा आहे. गेली दोन वर्षे ह्या जिल्ह्यात कमी-जास्ती प्रमाणात अवर्षण पडले होते. भाताची रोपे लावण्याचे काम आता पूर्ण झाले आहे. जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांनी भात लावणीची आधुनिक पद्धत स्वीकारावी आणि रासायनिक खते वापरावी म्हणून करण्यात आलेल्या प्रयत्नांना आतापर्यंत फारसे यश आले नव्हते. परंतु ह्या वर्षी भात पिकविणाऱ्यांनी चांगला साद दिला आहे. भंडारा जिल्हा हा मध्यप्रदेशाच्या सीमेवर असून त्यात १,४०० खेडी आहेत. लोकसंख्या १२ लाख असून त्यांतील ९० टक्के लोक शेतीवर जगतात.

अल्जीरियाला कुशल तंत्रज्ञांची गरज

अल्जीरियाचे आठ जणांचे एक प्रतिनिधिमंडळ चालू महिन्याच्या अखेरीस भारतात येणार आहे. अल्जीरियाचा औद्योगिक विकासाचा कार्यक्रम पार पाडण्यासाठी कुशल तंत्रज्ञांची फार गरज आहे. पण त्यांचा तेथे अतिशय तुटवडा आहे. भारत हा प्रश्न सोडविण्यासाठी काय करू शकेल हे जाणून घेण्याचा प्रतिनिधिमंडळाचा प्रयत्न आहे. अल्जीरियाची सध्याची लोकसंख्या १.२० कोटी असून त्यांतील १२ लाख तरी बेकार आहेत. देशातील नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा उपयोग नीट करण्यात आला तर ५ कोटी लोकांचा योगक्षेम तेथे चालू शकेल. परंतु ७० टक्के लोक निरक्षर असून त्यांना आधुनिक तंत्रज्ञानाचा गंधही नाही. भारत व अल्जीरिया ह्यांच्यातील व्यापार भरभराटीला घेण्यासारखी परिस्थिती आहे.

गुजरातच्या नव्या राजधानीची उभारणी

अहमदाबादपासून १५ मैलांवर गांधीनगर ही गुजरात राज्याची नवी राजधानी वसविण्यात येणार आहे सध्याच्या किमती लक्षात घेता नव्या राजधानीच्या उभारणीसाठी सुमारे ४५ कोटी रुपये खर्च येईल असा अंदाज गुजरातच्या सार्वजनिक बांधकाम मंत्र्यांनी व्यक्त केला आहे. राजधानीची बांधणी दोन हप्त्यात पूर्ण करण्यात यावयाची आहे. पैकी पहिल्या हप्त्यात सुमारे २९ कोटी रुपयांचा खर्च करावा लागेल. बांधकामाला लागणाऱ्या वस्तूंच्या किमती वाढत चालल्या असल्यामुळे बांधकाम शक्य तितक्या लवकर पूर्ण करणे अगत्याचे झाले आहे. पूर्वीच्या मुंबई राज्यांतील प्रदेशाची विभागणी करून महाराष्ट्र व गुजरात ही दोन नवी राज्ये करण्यात आल्यावर गुजरातला नव्या राजधानीची गरज भासू लागली. गांधीनगरची रचना दाखविणारे एक प्रदर्शन अहमदाबादमध्ये अलीकडे भरविण्यात आले होते.

Provisions of the Desai Bank Award—as modified by the Bipartite Settlement 1966 (including those which continue to remain in force) (Rs. 3.00 each)

Available from the compiler

B. R. Kembhavi
940/4 Shivaji Nagar,
Poona 16.

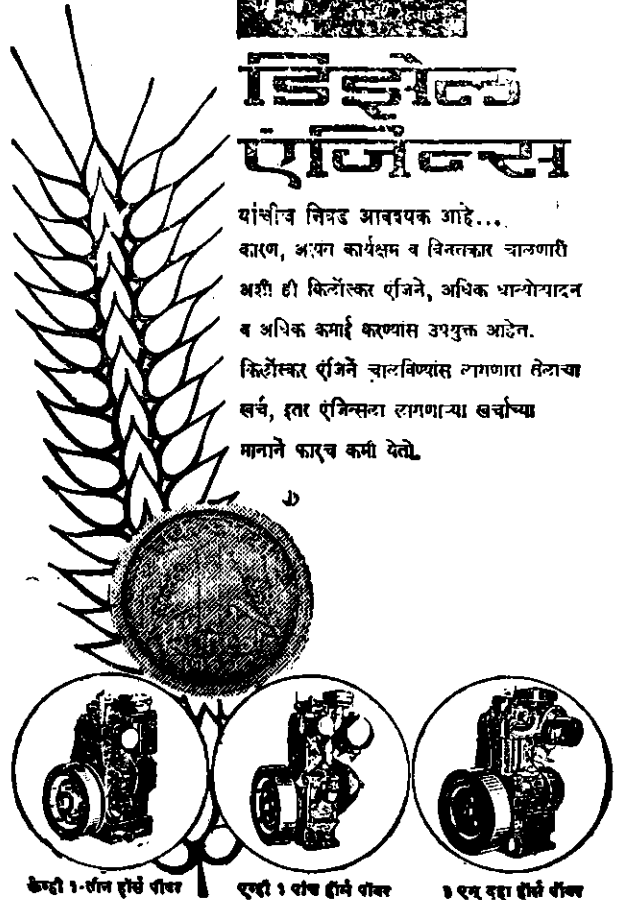
अधिक धान्योत्पादन! अधिक फायदा!! अधिक बचत!!!

यांसाठी

डिझेल एजिन्स

यांचीच निवड आवश्यक आहे...
कारण, अल्प कार्यक्षम व विनोदकार चालणारी
अशी ही किलोस्कर एजिने, अधिक धान्योत्पादन
व अधिक कमाई करण्यास उपयुक्त आहेत.
किलोस्कर एजिने चालविण्यास लागणारा तेलाचा
खर्च, इतर एजिन्सला लागणाऱ्या खर्चाच्या
मानाने फारच कमी येतो.

केव्ही १-१००० हॉर्स पॉवर

एव्ही १-१००० हॉर्स पॉवर

३ एव्ही १००० हॉर्स पॉवर

किलोस्कर ऑइल एजिन्स लिमिटेड.

राजि. ऑफिस-एलफिन्स्टन रोड, पुणे-३ (भारत).

★ अर्थ ★

बुधवार, २० सप्टेंबर, १९६७

संस्थापक :
प्रा. वामन गोविंद काळे
संपादक :
श्रीपाद वामन काळे

शेती व उद्योगधंद्यांची सांगड आवश्यक

फेडरेशन ऑफ इंडियन चॅम्बर्स ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्री ह्या संघटनेचे अध्यक्ष श्री. एल. एन्. विल्स ह्यांनी एका प्रसंगी बोलताना आर्थिक विकासासंबंधी आपले विचार व्यक्त केले आहेत. आर्थिक विकासासंबंधी भरविण्यात आलेल्या एका परिसंवादात ते भाग घेत होते ते म्हणाले की हिदुस्थानात अजूनही ७० टक्के लोक शेतीच्या व्यवसायात गुंतलेले आहेत. देशाचा आर्थिक विकास समतोल होण्यासाठी शेतीच्या व्यवसायाची उद्योगधंद्यांच्या बरोबरीने प्रगती झाली पाहिजे. शेती पासून उद्योगधंद्यांना कच्चा माल मिळतो आणि देशाच्या निर्यात व्यापारातही शेतीच्या मालाला महत्त्वाचे स्थान आहे. त्यामुळे आर्थिक विकासावर शेतीच्या व्यवसायाचा बरावाईट परिणाम होत असतो. म्हणून शेतीचा व्यवसाय भक्कम पायावर उभारण्यात आला पाहिजे. तसे करण्यात आले नाही तर आर्थिक व्यवहारात अनिश्चितपणा उत्पन्न होईल आणि त्यांना वेडीवाकडी वळणे मिळतील. शेती आणि उद्योगधंदे ह्यांत असलेला निकटचा संबंध अलीकडे जी दीर्घकालीन अनावृष्टी झाली त्यामुळे दिसून आला आहे. अन्नपदार्थांची व बिगर-अन्नपदार्थांची निर्मिती एकदम खूप घटली. त्यामुळे उद्योगधंद्यांवर मंदीची छाया पसरली. ह्या परिस्थितीमुळे एक गोष्ट विशेष स्पष्टपणे दिसून आली ती अशी की शेतीचा विकास हा उद्योगधंद्यांपासून अलग राहून होणार नाही. शेतकऱ्यांच्या अनेक प्रकारच्या गरजा भागविण्यासाठी विविध प्रकारच्या उद्योगधंद्यांची मदत घेण्यात आली पाहिजे. आर्थिक जीवनावर आलेली मरगळ झटकून टाकण्यासाठी अन्नधान्यांचे विभाग रद्द करण्यात आले पाहिजेत. त्याचप्रमाणे शेतीच्या मोठ्या कंपन्या स्थापन करण्यात आल्या पाहिजेत. तरच शेती जुन्या चाकोरीतून बाहेर पडून नव्या दिशेने वाटचाल करू लागेल.

आर्थिक मंदी अंती हिताची ठरेल

नॅशनल कौन्सिल ऑफ अप्लाइड इकॉनॉमिक रिसर्च ह्या संघटनेचे उपसंचालक डॉ. नटराज ह्यांनी बंगलोर येथे बोलताना सध्याच्या आर्थिक मंदीविषयी काहीसे निराळे विचार व्यक्त केले आहेत. बंगलोर स्टॉक एक्सचेंजच्या विद्यमाने भरविण्यात आलेल्या एका सभेत 'चलनवृद्धीतील आर्थिक मंदी' ह्या विषयावर ते बोलत होते. ते म्हणाले की, सध्या उद्योगधंद्यात मंदी आलेली आहे. पण ही मंदी प्रथमदर्शनी अपकारक वाटली तरी

अंती उपकारकच ठरेल. कारण, तीमुळे जे कारखाने आर्थिक दृष्ट्या परवडणारे नसतील ते आपोआप बाजूला फेकले जातील. त्याचप्रमाणे, चांगल्या प्रतीचा माल निर्माण केला पाहिजे ह्या भावनेचा कारखानदारांत प्रादुर्भाव होण्यास मदत होईल. परदेशांतील बाजारपेठांत हिंदी मालाला गिऱ्हाइकी मिळविण्यास सध्याची वेळ अगदी योग्य आहे. मालाची निर्यात करण्यास निर्यातदारांना सरकारने अनेक प्रकारांनी उत्तेजन दिले पाहिजे. उत्पादित मालाच्या किंमती परदेशांतील स्पर्धेत टिकण्यासाठी सरकारने आर्थिक मदतही द्याव्यास पाहिजे. काही काळ असे उपाय योजण्यात आले तर आर्थिक परिस्थिती स्थिरस्थावर होऊ शकेल. ह्याच वेळी उत्पादनाची किंमत कमी करण्याचे आणि मालाचा दर्जा चांगला राखण्याचेही प्रयत्न करण्यात आले पाहिजेत. कामगारांचे वेतन गोठविण्याच्या उपायाचा फारसा उपयोग होणार नाही. कारण, कारखानदारीच्या मालाच्या उत्पादनाच्या खर्चात, कामगारांचे वेतन एवढी एकच बाब नसते. देशांत आर्थिक स्थैर्याचे वातावरण निर्माण करण्यासाठी अन्नधान्य आणि सामान्य माणसांना लागणाऱ्या नेहमीच्या वस्तू ह्यांच्या किंमती माफक राखल्या पाहिजेत. त्यासाठी आर्थिक मदत देणे हिताचे ठरेल.

पश्चिम जर्मनीत खासगी विमानांच्या वाहतुकीचा प्रसार

पश्चिम जर्मनीतील रस्त्यावर अलीकडे इतकी गर्दी होऊ लागली आहे की ज्यांना त्वरेने प्रवास करण्याची गरज आहे असे लोक विमानप्रवासाकडे मोठ्या प्रमाणात आकृष्ट होत आहेत. रस्त्यावरील गर्दीमुळे नाहक जाणारा वेळ त्यांना फार मोलाचा असतो. विमानप्रवास नियमितपणे करणाऱ्या कंपन्या अर्थातच आहेत. पण, कंपन्यांच्या विमानाने जाणेही अनेकदा गैरसोईचे ठरते. म्हणून आता खाजगी विमाने वापरण्याची वृत्ती वाढत चालली आहे. अशा खाजगी विमानांची नोंदणी जर्मनीत युरोपातील इतर देशांच्या मानाने झपाट्याने वाढत आहे. त्यामुळे वापरलेल्या विमानांची विक्री दरसाल करणारी बाजारपेठच निर्माण झाली आहे. ही विक्रीला आलेली विमाने ४-५ वर्षांपेक्षा जुनी नसतात, आणि गंमत अशी की त्यातली ८० टक्के विमाने अमेरिकन बनावटीची असतात. काही लोक केवळ इभ्रतीसाठी खाजगी विमान घेतात. पण, पुष्कळांना त्याची खरोखरच गरज असते.

बँकांच्या राष्ट्रीयीकरणाच्या मागणीला चोख उत्तर
इंडियन बँक असोसिएशनचे चेअरमन श्री. कृष्णराज
एम. डी. ठाकरसी ह्यांची स्पष्टोक्ति

“ बँकांच्या राष्ट्रीयीकरणासाठी त्यांचेवर सोटेनाटे आरोप करून निमित्त शोधणे, हाच क्रित्येकांचा धंदा होऊन बसला आहे. ग्रामीण विकासाच्या बाबतीत स्वतःचे अपयश झाकण्यासाठी बँकांना दूषण दिले जात आहे. शेती आणि लघुउद्योग ह्यांना बँकांनी काही कमी मदत केलेली नाही. स्वतः काहीही न करता, कोणतीही जबाबदारी न पत्करता, सर्व अधिकार मात्र स्वतःकडे घेणे, हाच राष्ट्रीयीकरणाच्या मागणीचा अर्थ आहे. ” अशा स्पष्ट शब्दांत इंडियन बँक असोसिएशनचे चेअरमन, श्री. कृष्णराज एम. डी. ठाकरसी ह्यांनी मुंबईच्या प्रोग्रेसिव्ह ग्रुपच्या सभेत बोलताना बँकांची बाजू समर्थपणे मांडली; राष्ट्रीयीकरण आणि सामाजिक नियंत्रण ह्यांच्या मागणीचा फोलपणा आणि त्यातील धोके हेही निदर्शनास आणले. त्यांच्या भाषणातील महत्त्वाचे उतारे येथे देत आहो :—

मोठ्या बँका केवळ मोठ्या आहेत आणि त्यांच्याजवळ एकूण ठेवींच्या दोन तृतीयांश ठेवी आहेत, म्हणूनच बँकांकडे काहीही दोष नसता, त्यांचेवर वेडीवाकडी टीका केली जात आहे. त्या बँकांनी कर्तृत्व दाखविले आणि देशभर आपल्या शाखा काढल्या; म्हणून त्या मोठ्या झाल्या आहेत. मोठ्या बँकांमुळे लहान बँकांना कोणताच धोका नाही; उलट त्यांनी हिंदी बँकिंग स्थिरस्थावर करून चांगल्या तऱ्हेने चालविण्यात येणाऱ्या लहान बँकांना वाव करून दिला आहे. बँकांचे नफे ठेवींच्या प्रमाणात वाढत नाहीत, असा आक्षेप घेण्यात येतो. असे घडले नसते तर बँकांना नफेबाज म्हणून उलट्टीकडून दूषण देण्यात आले असते. चलनवाढ आता अशा अवस्थेपर्यंत पोचली आहे, की सर्वच उद्योगधंद्यांचे नफे उतरू लागले आहेत; बँकिंग त्याला अपवाद कसे असू शकणार ? बँकांची नफा- तोटा पत्रके नीट अभ्यासली, तर बँकांच्या कारभाराचा खर्च किती प्रचंड वाढला आहे, ह्याची कल्पना येईल.

बँका शेतकऱ्यांना पुरेसा कर्जपुरवठा करीत नाहीत, असा बँकांच्यावर आक्षेप आहे; उद्योगधंद्यांच्या मानाने शेतकऱ्यांना बँका कर्ज देत नाहीत हे खरे आहे. पण, स्पष्ट सांगावयाचे म्हटले तर, ह्या बँकांनी शेतकऱ्यांना कर्जे देऊ नयेत असेच सरकारचे आजवरचे धोरण होते; सहकारी चळवळीसाठी सरकारने हे क्षेत्र राखीव म्हणूनच ठेवले होते. शेतीमध्ये अनिश्चितता असतानाही बँकांनी त्यासाठी बरेच कार्य केलेले आहे. मळ्यांना त्या कर्ज पुरवठा करतात; काही प्रमाणात धान्याच्या आणि इतर पिकांनाही कर्ज पुरवतात; साखर-कारखाने, कपाशीचे जिनिंग प्रेसेस, ह्यांच्याद्वारे शेतीला मदत करतात. खते, ट्रॅक्टर्स, पंप, जंतुनाशके, इत्यादींच्या उत्पादनाला त्या मदत करतात आणि जमीन गहाणाच्या बँकांच्या डिबेंचसमध्ये पैसे गुंतवितात. शेतीच्या उत्पादनाच्या विक्रीस बँकांचा कर्जपुरवठा, ही तर

त्यांची फार मोठी कामगिरी आहे. प्रमुख बँकांच्या मालकीची, त्यांनी चालविलेली, त्यांनी भांडवल पुरवठा केलेली अॅग्रिकल्चरल फिर्नेन्स कॉर्पोरेशन लवकरच स्थापन होत आहे.

शेतीचा प्रश्न सरकारला आणि सहकारी बँकिंगला सोडवता आला नाही, म्हणून व्यापारी बँकांना विनाकारण दोष दिला जात आहे. ग्रामीण भागाच्या विकासाच्या सर्वकष कार्यक्रमाची आजची सरी गरज आहे; केवळ स्वस्त व्याजाच्या दराने आणि सौम्य अटीवर पैसे ओतणे म्हणजे असा कार्यक्रम नव्हे.

मार्च, १९६७ अखेरचे आकडे पाहिले, तर आठ मोठ्या आणि १६ लहान बँका ह्यांनी मिळून अगदी ताज्या व्याख्येच्या लघुउद्योगांना ११४ कोटी रुपयांची कर्जे मंजूर केलेली होती. स्टेट बँकेने ९३ कोटी रुपयांची कर्जे मंजूर केली होती; म्हणजे तिच्या मानाने इतर बँकांची कामगिरी उदूनच दिसते.

“ काहीही भरपाई न करता, कोणतीही जबाबदारी न पत्करता केलेले राष्ट्रीयीकरण, ” असाच काही राजकारणी लोकांनी आग्रहाने प्रतिपादन केलेल्या सामाजिक नियंत्रणाचा अर्थ होतो. राष्ट्रीयीकरणापेक्षा हे नियंत्रण वाईट होईल, कारण सरकार सर्व अधिकार घेईल पण कोणतीही जबाबदारी मात्र घेणार नाही.

पब्लिक सेक्टरमधील उपक्रमांचे उदाहरण जनतेपुढे आहेच. सरकारने त्यांच्यांत भागभांडवलाच्या रूपाने १,३०० कोटी रुपये गुंतवले असून १,१०० रुपयांची दीर्घ मुदतीची कर्जे दिली आहेत, तरी त्यांनी १९६५-६६ मध्ये फक्त आठ कोटी रुपयांचा नफा दाखविला आहे.

औद्योगिक मक्तेदाऱ्या निर्माण करण्यास किंवा आर्थिक सत्ता केंद्रित करण्यास बँकांची कर्जविषयक घोरणे प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रीत्याही, बुद्धिपुरःसर किंवा मुळीच नकळताही जबाबदार नाहीत. विनिहिशेची पैसा दडविण्यास आणि परदेशी हुंडणावळीवरील निबंध चुकविण्यास बँका मदत करतात, हा आरोप सर्वस्वी निराधार आहे. बँका ह्यासंबंधातील कोणत्याही निःपक्षपाती चौकशीस केव्हाही तयार होतील; अशा तऱ्हेचे निंदात्मक आरोप करणाऱ्यांचा हेतु राष्ट्रीयीकरणासाठी निमित्त काढणे, हाच असतो.

पाच पैशांचे ४२ लक्ष रुपये होणार

ब्रिटिश गिआनाचे १८५६ चे एका सेंटचे दुर्मिळ पोस्टाचे तिकीट एका अमेरिकन कोट्याधीशाने १९४० साली ३,१५,००० रुपयांना विकत घेतले आणि न्यूयॉर्कच्या बँकेच्या व्हॉल्टमध्ये ठेवले. त्या तिकीटाचा आता लवकरच लिलाव करण्यात येईल, तेव्हा ते ४२,००,००० रुपयांना विकले जाईल, अशा अपेक्षा आहे. एवढ्या छोट्या वजनाचा, इतका किंमतवान कागदाचा तुकडा जगात दुसरा कुठेही नसेल.

वैद्यकीय शिक्षणाच्या विस्ताराविषयी इशारा

मेडिकल कॉन्सिल ऑफ इंडिया ह्या संघटनेचे ६७ वे वार्षिक अधिवेशन डॉ. सी. एस. पटेल ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली दिल्ली येथे भरले होते. अध्यक्षपदावरून बोलताना डॉ. पटेल ह्यांनी हिंदमधील वैद्यकीय शिक्षणाविषयी आणि त्याच्या संकल्पित विस्ताराविषयी आपले विचार प्रगट केले आहेत. भारत सरकारने देशातील मेडिकल कॉलेजांची संख्या वाढवून ११० करण्याचे ठरविले आहे. सध्या त्यांची संख्या ९१ आहे. त्याचप्रमाणे प्रत्येक कॉलेजात दरसाल प्रवेश घ्यावयाच्या विद्यार्थ्यांची संख्याही वाढविण्यात यावयाची आहे. वैद्यकीय शिक्षणाबाबतच्या सरकारी धोरणाविषयी बोलताना डॉ. पटेल म्हणाले की, वैद्यकीय शिक्षणाच्या सोई अशा वाढविण्यात आल्या तर दरसाल १५ हजार नवे विद्यार्थी वैद्यकीय अभ्यासक्रमात प्रवेश करतील. इतक्या मोठ्या संख्येने शिक्षण पूर्ण करून बाहेर पडलेल्या डॉक्टर्सचा उपयोग करून घेता येईल किंवा काय ह्याची शंका वाटते. आजच काही राज्य सरकारांची अशी तक्रार आहे की, त्यांना राज्यातील डॉक्टर्सना नोकरीत घेता येत नाही. वैद्यकीय शिक्षणाच्या विस्ताराच्या योजना अमलात आणण्यापेक्षा शिक्षणाचा कस वाढविणे आणि पदवीनंतरच्या प्रशिक्षणास व संशोधनास अधिक उत्तेजन देणे इष्ट होईल. वैद्यकीय शिक्षणाचा प्रसार करताना लोकसंख्येचे आकडे आणि प्रगत देशातील वैद्यकीय सोईसवलतीशी तुलना ह्यांचा आधार घेण्यात येतो. पण, प्रत्येक देशातील सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती वेगळी असते. तिचा विचार करणे आवश्यक असते. भारतात खाजगीरित्या वैद्यकीय व्यवसाय करणाऱ्यांचे क्षेत्र आकृंचित होत चालले आहे. शिवाय अलोपॅथीखेरीज इतर औषधपद्धतींचे व्यावसायिकही आहेतच.

पश्चिम जर्मनीत बचतीची मोहीम

पश्चिम जर्मनीने युद्धोत्तर कालात बरीच वर्षे आर्थिक भरभराटीचा अनुभव घेतला. पण, आता तेथे बचत करण्याची मोहीम सुरू झाली आहे. जर्मनीमधील स्त्रिया ह्या कामी आघाडीवर आहेत. पावाच्या अगर अंड्यांच्या किमतीवर त्या बारीक लक्ष देत आहेत. पश्चिम जर्मनीचे चॅन्सेलरही बचत करण्याच्या मोहिमेत सामील झाले आहेत. ते बॉशिंग्टनला गेले त्यावेळी नेहमीच्या विमान मार्गावर धावणाऱ्या कंपनीच्या विमानाने गेले. त्यांच्या पूर्वीच्या चॅन्सेलरनी प्रवासासाठी खास विमानाचा वापर केला होता. जर्मनीच्या सरकारने लोकांना काटकसरीने राहून बचत करण्याचे आवाहन एकसारखे चालविले आहे. त्याचा परिणाम जर्मन लोकांच्या मनावर खूपच झाला आहे. वास्तविक लोकांचे उत्पन्न आर्थिक भरभराटीच्या कालाइतकेच राहिले आहे.

सरदारगृह

मुंबईत राहण्याची व भोजनाची उत्तम सोय.
मंगलकार्ये व मेजवानी यांसाठी सोईस्कर ठिकाण

— आमची वैशिष्ट्ये —

* हीरकोत्सवानिमित्त अद्ययावत पद्धतीचे भोजनगृह व अनेक प्रकारच्या सुखसोई.

* टिळक जन्मशताब्दीदिनी लोकमान्यांचे सरदारगृहात केलेले स्मारक.

फोन नं. :- ३८३३७] सरदारगृह प्रा. लि. [तार-सरदारगृह
कोंफर्ड मार्केटजवळ, मुंबई २.

महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि.

मुंबई

(दि त्रिदभ सहकारी बँक लि., सम्मिलित)

: मुख्य कचेरी :

: विभागीय कचेरी :

९, बँक हाऊस लेन, फोर्ट, मुंबई.

महाल नागपूर.

भरपाई झालेले भांडवल ...	रु.	६,१३,४५,०००
गंगाजळी व फंड ...	रु.	५,७९,४२,०००
ठेवी ...	रु.	५०,९५,६२,०००
खेळते भांडवल ...	रु.	१,०६,६५,९६,०००

: बृहत् मुंबईतील शाखा :

(१) भायखळा (२) गोरगाव (३) खार (४) लालबाग
(५) प्रभादेवी (६) विलेपार्ले (पूर्व) (७) सांताक्रुझ
(८) मुलुंड (९) चेंबूर (१०) माहीम (११) शीव (१२) माटुंगा
(१३) अंधेरी (१४) विलेपार्ले (पश्चिम)

: नागपूर विभागातील शाखा :

(१) सितावर्डी (२) धरमपेट (३) धन्तोली (४) सदर बझार.
ह्या बँकेत गुंतविलेला पैसा शेतकरीवर्ग, सहकारी लहान उद्योगधंदे व सहकारी कारखाने यांच्याच उपयोगासाठी दिला जातो. सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात.

डॉ. वा. चु. श्रीश्रीमाळ, श्री. वि. म. जोगळेकर,
मॅनेजर. जनरल मॅनेजर.

साखरेचा बंद कारखाना पुन्हा चालू होणार

मंड्यामधील म्हैसूर शुगर कंपनी येत्या हंगामात साखर तयार करण्याचे काम पुन्हा चालू करणार आहे. सुमारे दीड वर्षापूर्वी ह्या भागात अवर्षण पडल्यामुळे उसाच्या लागवडीत मोठी घट झाली होती आणि त्यामुळे कारखाना बंद ठेवावा लागला होता. ह्या कंपनीत म्हैसूर राज्य सरकारचे भांडवल नियंत्रण ठेवण्याइतके मोठे आहे. ह्या साखर कारखान्याची गणना भारतामधील पहिल्या १० मोठ्या साखर कारखान्यात करण्यात येते. बंद कारखान्याच्या यंत्रसामग्रीची चाचणी लवकरच घेण्यात येणार आहे. कारखान्यात राज्य सरकारचे ५५ टक्के भांडवल असून ४० लाखांचे कर्जे उभारण्यासाठी राज्य-सरकारने हमी देण्याचे ठरविले आहे. आतापर्यंत कारखान्यात २-३० कोटी रुपयांचे भांडवल गुंतलेले आहे. दरसाल ६ लाख टन ऊस गाळण्यासाठी कारखान्याचा विस्तार करण्यात येत आहे.

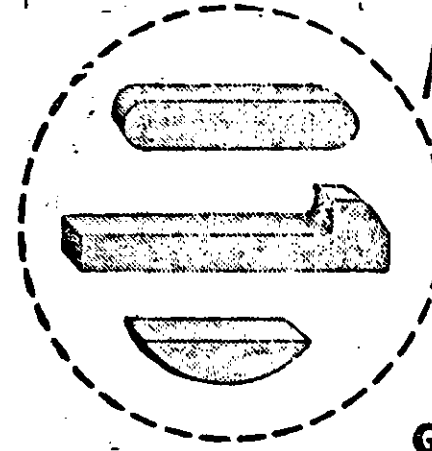
व्हिएटनामचा भारताला पोलादी ठोसा

दक्षिण व्हिएटनामने भारताकडून पोलाद आयात करण्याचे जवळजवळ पूर्णपणे थांबविले आहे. त्यामुळे भारताला ही फायदेशीर परदेशी बाजारपेठ गमवावी लागली आहे. १९६२ च्या मानाने १९६६ साली भारताची ही निर्गत दहा पटीने वाढली होती; अमेरिकेच्या कर्जातून ह्या पोलादाची किंमत दिली जात होती; विकसनशील देशांकडूनच पोलाद आयात केले पाहिजे, अशी अमेरिकेने व्हिएटनामला अट घातली होती. त्यामुळे हिंदी पोलादाला भारी किंमत तेथे मिळू शकत होती. सध्याच्या मंदीच्या परिस्थितीत निर्गतीवर होणारा हा परिणाम फारच दुःसह ठरेल. चालू वर्षाच्या पहिल्या नऊ महिन्यांत भारताने ६.५ लाख टन पोलाद निर्गत केले; पण आता निर्गतीचा ओघ रोडावला आहे.

रेल्वेच्या कारभारात करण्यात येणारी बचत

रेल्वेच्या कारभारात काटकसर करून खर्चात बचत करण्याचे अनेक उपाय योजण्यात येत आहेत. उपाय अमलात आणण्यास प्रारंभ झाल्यावर दरसाल सुमारे १५ लाख रुपयांची बचत होईल असा अंदाज करण्यात आला आहे. रेल्वे बोर्डावरील २० राजपत्रित जागा रद्द करण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे ३.१२ लाख रुपयांची बचत होईल. ह्या जागांत ६ जागा जॉइंट डायरेक्टरच्या हुद्याच्या आहेत. प्रत्येक जागेचा पगार दरमहा १३ ते १८ शे रुपयापर्यंत आहे. रेल्वेच्या निरनिराळ्या विभागात मिळून ३२ राजपत्रित जागा रद्द करण्यात आल्या आहेत. ह्यात तीन जागा प्रशासकीय स्वरूपाच्या आहेत. प्रत्येक जागेचा पगार दरमहा १६ शे अगर त्यापेक्षा अधिक आहे. रेल्वेच्या विभागात करण्यात येणाऱ्या अशा बचतीमुळे ४ लाख रुपयांचा खर्च कमी होणार आहे.

BUT FOR APPLICATION TO MACHINES

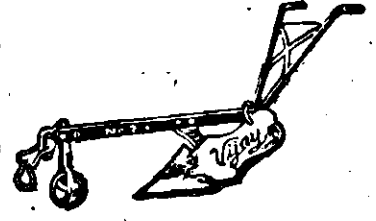
Make doubly sure
by fitting

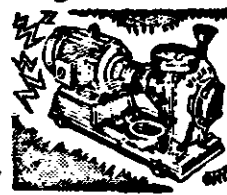
GADRE BANDHU
MADHAVNAGAR (S.R.)
INDIA

MANUFACTURERS OF
MACHINE SPARE PARTS & TOOLS

महाराष्ट्र सरकारने
तगाईवर मंजूर केलेले
“विजय” नांम
वापरा. ४, १ व ८ बेली
फाळ व सुटे भाग

तसेच विजय सॅट्रिफ्युगल पंप्स

विजय पंपिंग सेट
१. १. १. २. ३.
४. ५. ६. ७. ८.
९. १०. ११. १२.
१३. १४. १५. १६.
१७. १८. १९. २०.
२१. २२. २३. २४.
२५. २६. २७. २८.
२९. ३०. ३१. ३२.
३३. ३४. ३५. ३६.
३७. ३८. ३९. ४०.
४१. ४२. ४३. ४४.
४५. ४६. ४७. ४८.
४९. ५०. ५१. ५२.
५३. ५४. ५५. ५६.
५७. ५८. ५९. ६०.
६१. ६२. ६३. ६४.
६५. ६६. ६७. ६८.
६९. ७०. ७१. ७२.
७३. ७४. ७५. ७६.
७७. ७८. ७९. ८०.
८१. ८२. ८३. ८४.
८५. ८६. ८७. ८८.
८९. ९०. ९१. ९२.
९३. ९४. ९५. ९६.
९७. ९८. ९९. १००.

१" ते ४" बेल्ट
ड्राइव्ह व
डायरेक्टर
कपल्ड, शिवाय

बोअरिंगचे हॅड पंप्स, हॅड रहाट, इ. इ.

— न्यू विजय इंडस्ट्रीज लि. —

(विश्रामबाग - सांगली महाराष्ट्र)

समाजशिक्षणमालेचे प्रकाशन

आपली चलनी नोट

लेखक : श्री. श्री. वा. काळे, संपादक 'अर्थ'

किंमत ५० पैसे. २०-२-६७ रोजी प्रसिद्ध झाले.

पुणे जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेचे चेअरमन

श्री. मामासाहेब मोहोळ

पुणे जिल्ह्यातील मुळशी तालुक्यात मुठे नावाचे छोटेसे खेडे आहे. या खेड्यातील दीड खणाच्या झोपडीत दिनांक ५ फेब्रुवारी १९०५ रोजी नामाचा जन्म झाला. गरीब शेतकऱ्याच्या घरात जन्मलेल्या त्या अर्भकाच्या डोक्यावरील पित्याचे छत्र लगेच नाहीसे झाले. दुर्दैवात भर पडली. दारिद्र्य, कर्जबाजारीपणा यामुळे मालकीची पाच-सहा भात खाचरे सावकाराच्या घशात गेली, आणि नामाची आई, नामाचे दोन थोरले भाऊ व नामा हे चार जीव, मुंबईतील अफाट जनसागरात असाह्य अवस्थेत जाऊन पडले. लोकांची धुणी धुणे, भांडी घासणे, असली कामे करून तीन मुलगांना मोठे करण्याची धडपड नामाची आई करीत होती. हात धुऊन मागे लागलेले दुर्दैव पिच्छा सोडीत नव्हते. महिना पंचवीस पैसे शुल्क देऊन शिकण्याची ऐपत नव्हती. नामाचे वयाच्या ९ व्या वर्षी जेमतेम आठ-दहा महिने शाळेत जाणे झाले आणि गरिबीमुळे नामाला शाळेला रामराम ठोकवा लागला.

चार भिंतीत कोंडून घेऊन शिक्षण घेणे नशिवात नव्हते. या विशाल, दुष्ट दुनियेत जे अनुभवजन्य, अधिक उपयुक्त, खरे शिक्षण मिळते ते घेत घेत हा जीवन-प्रवाह पुढे सरकत राहिला.

शील, शरीर व शिर या क्रमाने संवर्धन होत होते. तेरा वर्षांचा असता नामदेवाने पहिली जाहीर कुस्ती जिंकली. तालमीतील मेहनतीला निदान मीठ-भाकरी तरी भरपूर मिळाली पाहिजे. त्याकरिता जास्त पैसा पाहिजे होता. म्हणून दरमहा अकरा रुपयांची ऑफिस बॉयची नोकरी सोडून नामदेव गिरणीत दाखल झाला. त्यामुळे त्याचे मासिक उत्पन्न डुप्पट झाले.

कुस्तीत वाढते यश मिळत गेले. नोकऱ्या बदलत राहिल्या. पण त्याच बरोबर पैशाची आवकही वाढत गेली. बदललेली परिस्थिती

व नामाचे झालेले वय त्यामुळे मुलाचा विवाह उरकावा असा आईचा विचार बळावला. विवाह विधिकरिता कर्ज काढलेल्या चारशे रुपयांचा बोजा घेऊन नामदेवाने एकोणिसाव्या वर्षी संसारास सुरुवात केली.

मोठा पैलवान होण्याचे स्वप्न साकार करण्याकरिता संसारी नामदेव झटत होता. संधि मिळताच मुंबई सोडून तो कोल्हापूरला गेला तेथे कीर्ती संपादन तो पुण्यास आला. पुण्यातही त्याच्या कीर्तीत भर पडत राहिली. पण कुस्त्या करून मिळणारा पैसा संसारास पुरत नसे. म्हणून नामदेव कडब्याचा व्यवसाय करू लागला तो फारसा फायदेशीर नाही म्हणून नामदेवाने शनीच्या पाराजवळ पानपट्टीचे व सोडा लेमोनेडचे दुकान काढले.

पोटाचा व्यवसाय संभाळीत असता कुस्ती कीर्ती मिळवून देत होती. मिळवायचे ते मिळविले ही भावना १९३२ साली झाल्यावर कुस्तीच्या आखाड्यातून निघून नामदेव व्यवसायाच्या आखाड्यात पूर्णपणे उतरला. पुढे पानपट्टीचे दुकान विकून 'महाराष्ट्र टुरिंग टॉकीज' ची एक हजार रुपयांची भागिदारी नामदेवाने पत्करली. १७ भागिदारातील तो एक झाला. या धंद्यात जम बसला. हाती पैसा खेळू लागला, वाढू लागला.

१९३२ ते १९३६ ह्या अवधीत नामदेवरावांनी फिरत्या सिनेमाची धुरा हिमतीने व कौशल्याने हाकली. परंतु १९३६ साली ही कंपनी फुटली. ह्या काळात नामदेवरावांना जो अमोल अनुभव मिळाला, तोच पुढील सार्वजनिक कार्याचा पाया ठरला.

पैसा मिळू लागल्याबरोबर पाहिली गोष्ट जर नामदेवरावांनी कुठली केली असेल, तर मुक्याचे आपले घर दुरुस्त करण्याची आणि आईला मुंबईहून गावी आणून ठेवण्याची ! ज्या गावांतून आईला रातोरात बाहेर पडावे लागले होते, त्याच आपल्या गावात मानाने ती परत आली. तिला फार आनंद झाला. पुढे गावांतील वाण्याचे घर विक्रीस निघाले, ते नामदेवरावांनी विकत घेतले, जुनाट घर पाडून छानपैकी दुमजली घर बांधले आणि आईसह ह्या घरात प्रवेश केला. प्रवेश करताच आईला झोपाळ्यावर बसविले आणि स्वतः शोके दिले. नामदेवरावांची आईवरील नितांत भक्ती पाहून गावकरी देखील गहिवरले. आईच्या कष्टाचे सार्थक झाले; त्याच समाधानांत तिने इह-लोकीची यात्रा संपविली.

कामाची हातोटी, चिकाटी, सचोटी, ज्ञानाची आच, यामुळे जीवनप्रवाह विशाल होत राहिला. सिनेमांध्याने पैसा आणला. भोर संस्थानचा कारभार लोकनियुक्त कायदेमंडळामार्फत चालविण्याकरिता १९४० साली झालेल्या निवडणुकीत सिनेमा व्यवसायामुळे वसईकर झालेल्या नामदेवरावांची प्रचंड बहुमताने निवड झाली. आणि नामदेवरावांनी राजकीय जीवनात प्रवेश केला.

नामदेवरावांच्या राजकीय कार्याची माहिती येथे विस्ताराने

देता येणे अशक्य आहे. वसई तालुक्याच्या काँग्रेस कमिटीची सूत्रे त्यांनी हाती घेतली. १९४२ च्या 'चलेजाव' चळवळीत ते सामील झाले आणि एक वर्षभर त्यांना तुरुंगवास भोगावा लागला. पुढे त्यांनी पुनः सिनेमा धंद्याकडे लक्ष दिले, वसईच्या प्रभात टॉकीजचे ते एकमेव संचालक झाले. पुढे ते त्यांनी विकत घेतले. पुढे त्यांनी १९५४ मध्ये वसईचे थिएटर 'न्यू चित्रा टॉकीज खरेदी केले. फिरत्या सिनेमाबरोबर पोटापाठीमागे भटकत फिरणाऱ्या नामदेवरावांनी कष्टसायास करून, संकटांशी मुकाबला करून, चिकाटीने कष्ट करून, चतुराईने, तीन थिएटरे मालकीची केली.

कुस्ती, क्रीडा, राजकारण, शिक्षण अशा अनेक क्षेत्रांतून अंगी असलेल्या असाधारण गुणांमुळे कीर्ती संपादित १९६४ च्या सुरवातीस नामदेवराव पुणे जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेत आले. त्यावेळी ते आमदार नामदेवराव सदाशिवराव तथा मामासाहेब मोहोळ झालेले होते. पुणे जिल्ह्यातील काँग्रेसचे मान्यवर पुढारी झालेले होते. बँकेच्या अडचणीच्या काळात मामासाहेबांनी तिला सावरावे असे सुप्रसिद्ध अर्थशास्त्रज्ञ डॉ. घ. रा. गाडगीळ यांनी सुचविले म्हणून मामासाहेबांनी बँकेच्या अध्यक्षपदाची जबाबदारी पत्करली. बँकेतील न्हास थांबवून सुधारणा होत आहे, याच्या श्रेयातील सिंहाचा वाटा मामासाहेबांच्या प्रभावी नेतृत्वाचा आहे.

सुप्रसिद्ध क्रिकेटपटु सदानंद मोहोळ हे नामदेवरावांचे चिरंजीव होत. त्यांनी नामदेवरावांची परंपरा राखली आहे; वाढविली आहे.

शून्यातून नव्हे तर उण्यातून सुरू झालेल्या जीवन प्रवाहास प्रतिकूल परिस्थितीत टाकीचे धाव सोशीत आज आश्चर्यकारक विशालत्व, खोली, संतुषण, संपन्नता प्राप्त झालेली आहेत. आणखी लोकोपयोगी कामे मामासाहेबांच्या प्रबल हातून होण्याकरिता परमेश्वर त्यांना उदंड आयुष्य व उत्तम आरोग्य देवो.

स्वस्त मजूर पुरविण्याची तयारी—कॅनडामधील टोरोंटो शहरातील एका वृत्तपत्रात एका पाकिस्तानी एजन्सीने अशी जाहिरात प्रसिद्ध केली आहे की पाकिस्तान कॅनडामधील कंपन्यांना, उद्योगधंद्यांना, कचेऱ्यांना अगर व्यक्तींना कुशल, अर्ध-कुशल आणि अकुशल कामगार पुरविण्यास तयार आहे. ह्या कामगारांना अल्प वेतन पुरेल, असे मुद्दाम नमूद करण्यात आले आहे. पाकिस्तानात अलीकडेच उघडकीस आलेल्या गुलामांच्या छावण्यांशी ह्या जाहिरातीचा संबंध जोडण्यात येत आहे.

स्वस्त खाद्यपदार्थांची दुकाने—पश्चिम बंगाल सरकारने १० जिल्ह्यांत मिळून खाद्यपदार्थांची २१० दुकाने उघडण्याचे ठरविले आहे. ह्या दुकानांतून स्वतः दराने खाद्यपदार्थ पुरविण्यात येतील. राज्यातील धान्याची टंचाई व चढत्या किंमती ह्यांची तीव्रता कमी करण्यासाठी हा उपक्रम हाती घेण्यात आला आहे.

पत्त्याचा सेळ जेव्हा निघाला तेव्हा त्या सेळांत कालमान दर्शनाचीही कल्पना अंतर्भूत होती. त्याचे चार रंग, चार ऋतु (भारताबाहेर बऱ्याच ठिकाणी चार ऋतु मानतात) किंवा चार तिमाह्या दर्शविणारे होते. १३ पानांचा एक रंग अक्षरितीने प्रत्येक तिमाहीचे १३ आठवडे कल्पिले होते, व एकूण ५२ पत्ते ५२ आठवड्यांचे निदर्शक होते. एखादे दर्शनापर्यंत प्रत्येक पत्त्यावरील तिपक्याप्रमाणे त्याचे गुणांची बेरीज करून गुलाम ११, राणी १२, व राजा १३ अशी त्यांत बेरीज धरल्यास ५२ आठवड्यांचे ३६४ दिवसांचा उलगडा होतो. जोकर (विदूषक) चा पत्ता धरून सर्व बेरीज संपूर्ण वर्षाच्या ३६५ दिवसा इतकी होते. हा सेळ सेळताना ही कालगणना कायम जोळ्यासमोर रहावी हा त्यांत उद्देश होता.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्रशी जेव्हा तुमचा संबंध येतो तेव्हा तो वर्षभरासाठी, चारी तिमाहीसाठी, ५२ आठवड्यासाठी आणि ३६५ दिवसांसाठी यावा असाच आपला उद्देश असावा असे आम्हाला नम्रपणे वाटते महाराष्ट्र बँकेत योग्य ते साते उघडून तुम्ही वर्षभर वेसे वाचवू शकता व त्यावर व्याज मिळवू शकता, तसेच आपल्या वस्तु-रक्षा-गृहांत तुम्ही मौल्यवान वस्तु ठेवू शकता, विदेशीय व्यवहारासाठी विदेशविनिमय सहाय्याचा फायदा घेऊ शकता, किंवा तुमच्या व्यवसायदुर्घाटाठी अर्थसहाय्य घेऊ शकता. लहान उद्योगधंदे उजितायस्थेला आणणे हे तर सहाय्येपासून गेली ३२ वर्षे महाराष्ट्र बँकेचे ध्येय आहे.

तुमच्या कुटुंबाही बँकींग व्यवहारासाठी आमच्या नजिकच्या शाखेला भेट द्या. तेथे तुमचे सल्ले स्वगत होईल.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लि.

साखरेचे नवे धोरण व ऊसउत्पादकांना आवाहन

लेखक :- श्री. भाऊसाहेब संतुजी थोरात, अध्यक्ष,
अहमदनगर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक लि. अहमदनगर.

साखरधंद्यामध्ये गेले काही दिवस मोठा पेचप्रसंग निर्माण झाला होता. महाराष्ट्रामध्ये तर या पेचप्रसंगाला अधिकच तीव्र स्वरूप प्राप्त झाले होते. केंद्र सरकारने उसाचे व साखरेचे जे भाव ठरवून दिले होते, ते इतर राज्यांच्या मानाने फारच कमी असल्यामुळे त्याचा अनिष्ट परिणाम ऊसउत्पादन आणि साखरउत्पादन या दोन्हीवर होऊ लागला. ऊसपिकासाठी आवश्यक असणारी खते, तेंपे, औषधे व मजुरी आदींच्या किमती महागाईमुळे बऱ्याच वाढल्याने पूर्वीपेक्षा ऊसउत्पादनाचा एकरी खर्च वाढला आणि उत्पादक शेतकऱ्यांना एकरी खर्चाच्या मानाने उसाची किंमत फारच अपुरी येऊ लागल्याने शेतकरी या पिकामध्ये तोट्यात येऊ लागला. त्याचा परिणाम ऊसउत्पादनावर होऊन उसाखालील क्षेत्र हळू हळू कमी होऊ लागले. अपुऱ्या होणाऱ्या ऊसउत्पादनामुळे काही साखरकारखाने बंद पडतात की काय, अशी अवस्था निर्माण झाली होती. १९६५-६६ सालात साखरेचे उत्पादन ३५ लाख टनांचे घरात होते, पण त्यानंतर सन १९६६-६७ मध्ये मात्र साखरउत्पादनामध्ये घट येऊ लागली आणि उत्पादन २२ लाख टनांवर आले. साखर भावासंबंधीची ही परिस्थिती जर पुढे अशीच चालू राहिली असती तर हे उत्पादन आणखी खाली घसरून १५ लाख टनांवर आले असते. परिणामी साखर दुर्मिळ झाली असती.

साखरउत्पादन आणि गूळउत्पादन यामध्ये फार मोठा फरक आहे. एक टन ऊस जर साखर कारखान्यामध्ये गाळला तर त्यापासून महाराष्ट्रात ११० ते १२५ किलो साखर मिळू शकते. साखरेसाठी गाळण्यात येणाऱ्या उसामधून ९७ टक्क्यांपर्यंत रस मिळू शकतो आणि कमीत कमी म्हणजे २ ते ३ टक्केच फक्त नुकसान होऊ शकते. याउलट गूळउत्पादनाची स्थिती आहे. उसापासून गूळ तयार केला तर ऊस गाळून शिल्लक राहिलेल्या उसाच्या चिपाड्यामध्ये जवळ जवळ ३० ते ४० टक्क्यांपर्यंत शर्करांश शिल्लक राहतो. त्यामुळे मोठ्या प्रमाणात राष्ट्रीय हानी होते.

१९६५-६६ मध्ये, ३५ लाख टन साखर उत्पादनामुळे सरकारला अवकारी कराच्या रूपाने १४० कोटी रुपये उत्पन्न मिळाले. २२ लाख टन साखर उत्पादनामुळे ८८ कोटी रुपयांचे उत्पन्न कराच्या रूपाने सरकारला गतवर्षी मिळाले. हाच ऊस जर साखरेऐवजी गूळ उत्पादनाकडे गेला असता तर सरकारला मिळणाऱ्या अवकारी करामध्ये सुमारे ५० कोटी रु. तूट आली असती.

आपण अशी कल्पना करूया की, चालू वर्षी तितक्याच उसाचा

जर सर्वच गूळ केला गेला असता तर सरकारला ८८ कोटी रुपये कर तर मिळालाच नसता परंतु आणखी ८८ कोटी रुपयांचे नुकसान (राष्ट्रीय नुकसान) गूळउत्पादनामुळे सोसावे लागले असते. कारण ३० ते ४० टक्के घट (लॉस) ही गूळ उत्पादनामुळे येत असल्याने हे जादा नुकसान (लॉस) सोसावे लागले असते आणि म्हणून केंद्र सरकारने साखरेच्या भावासंबंधी जो नुकताच निर्णय घोषित केला आहे, तो अतिशय योग्य वेळेवर, योग्य असाच घेतला आहे.

महाराष्ट्र राज्यातील ऊसउत्पादकांची अशी मागणी होती की, ९.४ उतान्याला ३ रु. मणाप्रमाणे भाव यावेत. परंतु केंद्र सरकारने मणाला २.७५ रु. भाव मंजूर केला आहे. मंजूर केलेल्या या नवीन भावामुळे महाराष्ट्रातील ऊसउत्पादक शेतकऱ्यांना साधारणपणे २० रु. एका टनामागे जादा किंमत वाढून मिळेल. त्याचप्रमाणे साखरकारखान्यांना ४० टक्के साखर खुल्या बाजारामध्ये विकण्याची मुभा दिली असल्याने चालू वर्षी प्रत्येक टनामागे ३० ते ४० रुपये भाव वाढून मिळण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. शिवाय जे साखरकारखाने ६७-६८ सालामध्ये ८० टक्केपेक्षा जादा साखरउत्पादन करतील अंगर कारखाना कार्यक्षमपणे चालवून जादा ८० टक्के उत्पादन घेतील अशा कारखान्यांना साखरउत्पादनावरील अवकारी करामध्ये ५० टक्के सूट देण्याचे धोरण सरकारने जाहीर केले आहे. कारखाने अधिक कार्यक्षमपणे चालवून उत्पादनामध्ये जादा वाढ करून करातील सवलतीचा अधिकाधिक फायदा साखरकारखान्यांनी उठवला तर ऊसउत्पादक सभासदांना टनाला रु. १२५ पेक्षा अधिक भाव सहजपणे मिळण्याची शक्यता आहे.

उत्तर भारतामध्ये साखरेची फार मोठी कारखानदारी आहे. दुष्काळामुळे तेथील ऊसउत्पादनावर परिणाम झाल्याने तेथील साखरधंदा संकटात सापडला. तशातच मेक्सिकन गव्हासारख्या एकरी अधिक उत्पादन देणाऱ्या पिकाला उसापेक्षा चांगली किंमत मिळू लागल्याने उसाऐवजी या पिकाचे उत्पादनाकडे शेतकरी वळू लागल्याने तेथील ऊसउत्पादनामध्ये कमालीची घट होऊ लागली व तेथील साखरकारखानदारी धोक्याच्या उंबरठ्यावर आली. उत्तर भारतातील एकरी टनेज १०-१५ आहे व उतारा ९ ते १० टक्क्यांवर नाही. याउलट महाराष्ट्रामध्ये सरासरी टनेज जरी ४० पडत असले तरी पण चांगल्या प्रकारचे उत्पादन घेतल्यास ते एकरी आडसाली ७० पासून १२५ टनांपर्यंत होऊ शकते. शिवाय महाराष्ट्रातील उतारा १० टक्क्यांपासून १२ टक्क्यांपर्यंत आहे. ऊस व साखरउत्पादनाला पोषक अशी परिस्थिती महाराष्ट्रामध्ये आहे. म्हणून केंद्र सरकारच्या या नवीन निर्णयामुळे महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांपुढे एक नामी संधी चालून आली आहे. ती त्यांनी न दवडता अधिक ऊसउत्पादन करून तो साखरकारखान्यांना पुरवून आपल्या कष्टाचा पुरेपूर मोवदला पदरात पाडून घेण्याचा प्रयत्न करावा असे त्यांना कळकळीचे आवाहन आहे.

नित्य नवे, फॅशनेबल आणि प्रसंसनीय

ठाकरसी फॅब्रिक्स

फॅशनसाठी सर्वोत्तम निवड

सेन्फोराइज्ड लेबल असलेले कापड **SANFORIZED**

ठाकरसी ग्रुप

- धी हिंदुस्तान स्पिनिंग
अॅण्ड विब्रिग मिल्स कं. लि.
- धी इंडियन
मॅन्युफॅक्चरिंग कं. लि.

TM-56 MR

हे पत्र पुणे येथे शिवाजीनगर ब. नं. ९१५/१ आर्यभूषण छापखान्यात या वृत्तपत्राचे मालक श्री. श्रीपाद वामन कीळे यांनी छापिले व 'दुर्गाधिवार' ८२३ शिवाजीनगर (पो. ऑ. डेकन जिमखाना), पुणे ४, येथे प्रसिद्ध केले.